

AHO JUHANI

PAPIN TYTÄR

Juhani Aho

Papin tytär

«Public Domain»

Aho J.

Papin tytär / J. Aho — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	10
III	13
IV	18
Конец ознакомительного фрагмента.	19

Juhani Aho

Papin tytär

I

Elli oli hänen nimensä.

Jo pienenä teki hänen mielensä tikapuille kiivetä, ensin alimmalle piille, sitten piitä ylemmä, yhtä piitä, kahta, ja määrä oli päästä neljännelle piille, joka oli paksumpi kuin muut. Ja sieltä sitten katsella alaspäin keittiön rappusille, jossa kerjäläislapsia leikkitteli, ja eteenpäin pihamaata pitkin, jonka keskellä Musti makasi käppyrässä. Kupeille ei nähnyt, kun oli toisella puolen porstuan seinä ja toisella kellarin pääty. Ylemmä ei uskaltanut, vaikka olisi vähän matkan päässä ollut toinen pii, yhtä paksu kuin neljäs, ja sieltä olisi jo kellarin katon yli nähnyt. Eikä saanut tässäkään kauan iloita. Lapsentyttö huomasi ja sieppasi alas ja retuutti pois, eikä kimakka itku auttanut.

Mutta kun ikä jatkui, ja pääsi työstä erilleen, niin piitä korkeammalle joka päivä. Tuo toinen paksumpi pii oli kahdeksas, ja se oli kellarin harjan tasalla. Siitä varovasti kellarin katolle, syrjästäin, sydänelässä vähäinen vavistus, että jos äiti näkee ja huutaa pois. Mutta ei äiti nähnyt eivätkä lapset rappusilla. Ja kun kerran kellarin katolle pääsi, niin sieltä ei kukaan nähnyt, ja siellä saattoi olla kuinka kauan tahansa, luisulla katolla lämpimässä paisteessa.

Ja jopa näkyi maailmaa sinne! Vo-ooi! Ja vaikka minnepäin! Rakennuksen päitse järvelle päin venheranta kokonaan ja venheet teloiltaan ja nuottakota. Niityn rannassa mies vielä, joka käesteli Lahnalhdessa, venheen kokassa pikkuinen tyttö. Tuolla edempänä sitten, toisella puolen järven, Iinmäen korkeat kukkulat, jonne päivä paistoi ja josta näkyi taloja ja kellertäviä peltoja.

Pihamaan ja puutarhan yli oli maantielle päin peltoja aina kirkolle saakka. Maantietä ei näkynyt korkean ruispellon takaa, mutta maantien kohdan arvasi aidan seipäistä ja nousevasta pölystä ja ajavain päistä. Olisi tehnyt mieli välistä ihan siitä ilosta hyppiä, että täällä oli eikä kukaan tiennyt ja saattaisi olla vaikka kuinka kauan, jos vain saisi. Mutta ei uskaltanut hyppiä ... näkisivät ja ehkä huutaisivat pois. Parasta oli olla hiljaa, painautua pitkäkseen luisulle katolle eikä hiiskua mitään ... »niinkuin sirkka seinän raossa»...

Tie keittiöstä tupaan kulki kellarin päitse. Ihmisiä siinä alinomaan liikkui, mutta ei kukaan huomannut katolla olijaa. Kävi niitä kellarissakin, ovessa kolistelivat ja astioita kellarin sisässä liikuttelivat, mutta ei niistä kukaan mahtanut aavistaakaan, kuka oli katolla ... vaikka se siellä mahallaan loikoi ja katseli päädyn kohdalta alas aivan heidän päälakeensa ja tukan jakaukseen. Äitikin kulki monet kerrat kellariin, vaan ei hänkään huomannut ... kantoi milloin niitäkin ja välistä meni tyhjin käsin. Sydäntä kutitti ... tuskin sai naurunsa pidätetyksi, kun äitiä katseli... Jos olisi hiljaa uukahtaa tai sammalta tai lastua heittää äidin päälle... Ei, ei, parasta on olla hiljaa, hiiskumatta ... eivät ehkä milloinkaan löydä, saa olla täällä koko viikon ... aivan likellä ... eivätkä tiedä, missä on...

–Elli! huudettiin yht'äkkiä alhaalta. Missä Elli on? Oletteko nähneet, lapset, Elliä?

Se oli äiti, joka huusi. Elli painautui lujemmin kattoon ja koetti pidättää nauruaan, joka pyrki tulemaan.—Ei tiedä äiti, missä Elli on ... mutta ei Ellikään sano ... antaa niiden ensin etsiä ... missähän luulevat olevan...?

–Lapset, kuuletteko, oletteko nähneet Elliä?

–Ei olla nähty!

–Menkää etsimään jostain ... puutarhasta tai...

Lapset juoksivat etsimään.—Antaa niiden etsiä ... ei Elli huuda.

Äiti odotti kellarin edessä, ja lapset tulivat sanomaan, ettei Elliä ole puutarhassa. Äiti käski vielä etsiä huoneiden takaa ja pellon pientarilta tai mistä tahansa. Mutta eivät lapset mistään löytäneet...

Siitä tuli äidin mieli levottomaksi ja hän rupesi toden teolla huutamaan.

—Elli hoi! huusi hän, ja lapset huusivat mukana. Silloin pääsi Elliltä naurun tirskahtus, ja hän äänteli alas:—Uu—uu!—mutta ei äiti eivätkä muutkaan huomanneet, vaikka hän vähän kurkisti kellarin päädyn ylitse.

—Missä sen ääni kuului? ... kuulitteko, lapset?

—Uu piilossa ... uu kellarin katolla ... uu!

Nyt hänet jo huomattiin, ja häneltä pääsi itseltään hillitön nauru. Ja hän kuvitteli, että muut nauraisivat yhtä paljon...

Mutta äiti vihastui niin, ettei ollut saada ääneen ensiksi...

—Tyttö!—sinä! ... heti paikalla alas! ... nouse heti istumaan! ... et saa liikahtakaan!

Ja kun Elli sanoi, että kyllä hän itse osaa tulla tikapuille ja sitten alas, niin äiti uhkasi antaa vitsaa, jos ei hän kohta jää yhteen paikkaan ... siihen, missä on, ja pitele käsillään kiinni, niin kauan kuin joku joutuu ottamaan.

Ja Ellin täytyi odottaa siksi, kunnes renki tuli ja otti hänet räystäältä syliinsä ja laski maahan.

Vitsaa oli vähällä tulla, mutta torumisiin se kuitenkin jäi tällä kertaa...

Mitä hän siellä ... kellarin katolla ... ja ilman lupaa?

Hän vain tahtoi nähdä, kun niin paljon maailmaa näkyi ... ja kun oli niin helppo päästä...

Vai paljon maailmaa! ... jos olisi pudonnut ja taittanut jalkansa, se olisi ollut maailmaa!... Muistakoon sen, että jos vasta sinne kiipee, niin...!

—Enkö minä, äiti, enää milloinkaan saa kellarin katolle? ... en minä putoa...

—Et milloinkaan saa, muista se,—koetti äiti sanoa vihaisesti ja lähti menemään keittiöön.

—Saanpa minä kuitenkin vielä tikapuille, sanoi Elli itsekseen, mutta kerjäläislapset kuulivat sen.

—Rouva! huusivat he, se aikoo kiivetä vielä tikapuille...

Mutta nyt äiti vasta oikein vihastui.

—Vai vielä tikapuille ... ei alimmalle piillekään ... ei yhdellä jalalla ... muista se!

Nyt pääsi Elliltä itku, ja hän meni huoneen taa itkemään. Sieltä meni puutarhaan ja teki sitä samaa vielä sielläkin... Ei saa enää milloinkaan nousta kellarin katolle ... ei katsoa rantaan eikä peltoja pitkin maantien kohtaan, missä ihmisiä ajaa ... eikä olla yksin niin, ettei kukaan näe.

Minkätähden on kaikki niin surkeata tässä maailmassa?—niin oli hän kerran kuullut äitinsä huokaavan, ja hänestä sopi hänenkin nyt huokaista niin. Ja huokaistuaan oli hän mielestään, niinkuin olisi ollut melkein aikaihminen. Siitä tuli kuin jonkunlainen uhka rintaan. Ja kyöneletkin kuivuivat siinä puutarhan koivua vasten seistessä ja tuohen helpeitä irti repiessä.

Aikansa revittyään ja repimiänsä suussaan purtuaan heittäytyi Elli selälleen nurmikolle ja pani kädet pään alle ristiin. Ja siinä hän loikoi kauan aikaa suu yhteen nipistettynä ja ajatteli, että nyt kai eivät korkealta löytäisi, jos tulisivat etsimään ... ei kai tarvinnut pelätä, että tästä putoisi ... ei kai, pyh!...

Puut humisivat pään päällä, koivun oksat notkistuivat tuulen mukana, mutta haavassa liikkuivat vain lehdet ja lepattivat alinomaa. Se alkoi näyttää Ellistä niin somalta, että hän unohti ikävänsä ja uhkansa ja jäi katselemaan, kuinka koivun oksat notkistuivat ja haavan lehdet lepattivat ja kuinka kaikki puut hiljaa huojuivat ja humisivat... Mikähän se oli noissa puissa, joka niin humisi, ja minkätähden lehdet lepattivat?... Ei tullut vastausta siihen, eikä sitä tarvittukaan... Mieli livahti muuanne... Onkohan paljon lehtiä puissa ... yksi, kaksi, kolme, viisi ... kymmenen ... sata ... kymmenen sataa ... tuhatta... Ei hän enää viitsinyt, paljon näkyi olevan...! Voi, jos hän olisi edes lintu ... tai olisi hänellä edes yksi siipi, niin lentäisi ylös tästä puiden tasalle ... ja jos olisi käki, niin kukkuisi, ja kukkuisi koko päivän ja yön!... Se koivu oli niin korkea, paljon korkeampi kuin talo ... saisi kukkia senkin latvassa, jos olisi siipi, jolla lentäisi... —Kun olisi aivan yksin, ettei ketään muita koko talossa, niin nousisi jotenkuten niin korkealle kuin puiden oksat ja kiipeäisi, kiipeäisi ... oksalta oksalle ... latvaan ... ja pistäisi sieltä päänsä ulos oksien välitse tuolta ... tältä puolen puun ja katselisi ... olisi hiljaa hiiskumatta ... eiköpä kukaan tietäisikään, kun tulisivat kotiin. Mutta ei hän huutaisikaan enää ... ei, vaikka kuinka etsisivät. Ja olisi yötäkin puussa...

Ja kun oli päässyt se ajatus mieleen, niin ei se tahtonut siitä erota. Puuhun, korkeaan koivuun, joka ulottui yli katonharjan ... ihan oksien suojaan ... siellä olisi hauskempi olo kuin kellarin katolla ja millään katolla. Voi, jos sinne pääsisi! Ja Elli hyppäsi ylös maasta ja juoksi koivun luo... Paksu se oli ja oksat liian ylhäällä, eivätkä kädet edes ympärikään ulottuneet... Ei pääse ... ei pääse! Elli kierteli koivua ja katseli joka haaralta, mutta ei missään oksaa niin alhaalla, että olisi sille päässyt. Kun olisi kerran alimmalle oksalle päässyt, niin kyllähän sitten... Mutta sekin oli liian korkealla, eikä ollut kuka nostaisi.—Ja niin täytyi olla sillä kertaa pääsemättä ja lähteä pois koko koivun luota...

Mutta yhä sinne halu kuitenkin toi puutarhaan. Joka päivä ja monesti päivässä kesken muiden leikkien yht'äkkiä johtui koivu mieleen, ja suoraa päätä piti juosta puutarhaan sen luo. Jos jotenkuten kuitenkin pääsisi! Mutta eihän sitä! Jos vain alimmalle oksallekaan ... mutta kovin oli korkealla alinkin oksa...

Pääsemättä olisi mahtanut ainiaksi jäädä, jos ei olisi muutamana lauantaipäivänä seisonut kirkkomiehen poika puutarhan aidan takana ja katsellut sieltä aidan yli, kun Elli koetti kiikkulaudan pukin avulla ulottua alimmalle oksalle. Mutta ylhäällä oli sittenkin oksa, ei päässyt koettelemaankaan...

—Mitä sinä siinä teet? kysyi poika.

—En mitään.

—Etkö pääse puuhun?

—Pääsisitkö sinne?

—Tuohonko puuhun?—Ja samassa oli poika kiivennyt aidan yli ja tullut koivun luo.

—Kenenkä sinä olet poika?—Koetapas päästä puuhun, jos pääset!

—Mitä minä siellä? ... eihän tuo ole edes pihlajakaan ... jos olisi edes marjojakaan...

—Muuten vaan ... koetapas päästä ... etpä pääsekään!

—Pääsen minä vaikka mihin puuhun, jos tahdon.

—Tämänkö pukin päältä hyppäät?

—Enkä hyppää ... mutta jos haet korennon tai muun seipään, niin minä näytän.

Elli haki korennon keittiön seinämältä.

—Tuoss' on korento!—No?

—Näin vain!—Ja poika asetti korennon puuta vasten alimman oksan varaan ja kiipesi sitä myöten ylös.

—Kyllä minäkin nyt! huusi Elli alhaalta ja hyppeli malttamattomuudesta.—Tule alas, että minäkin pääsen!

Ja kun poika oli tullut alas ja Elli punasta hehkuvien poskien seisoivat alimmalla oksalla, huusi hän sieltä maassa seisovalle pojalle:

—Mene nyt pois, poika! Mene heti paikalla, etteivät näe, että minä olen täällä!

Mutta poika ei mennyt ... jäi avosuin ylös puuhun katsomaan, kun tyttö oksalta oksalle kiipesi aina ylemmäs latvaan eikä pysähtynyt, ennenkuin alkoi runko huojua. Mutta siellä se erosikin lähellä latvaa kaksihaaraiseksi, ja siihen istuutui Elli lehvien peittoon. Melkein hän hihkaisi sydämessään. Nyt, viimeinkin! ... ja niin hyvässä piilossa! ... ja kuitenkin hän itse näki lehvien välitse joka haaralle ... mutta tänne ei kukaan, ellei ihan alle tulisi... Tuolla alhaalla pelot ... ja maantiekkin näkyi selvästi... Paljoa korkeammalla kuin talon katto ... voi, voi!... Huojui ja humisi ja lehvät sihisivät korvaan niin somasti!...

Se oli niin hurmaavan hauskaa, ettei osannut oikein sitä vielä ajatellakaan. Ja vähän väliä viilsivät suloiset väreet pitkin selkäpiitä ja poskissa särisi...

Mutta sill'aikaa seisoivat poika alhaalla ja katseli yhä ylös.

—Etkö sinä, tyttö, jo tule pois ... mitä sinä siellä teet?—mutta ei tyttö kuullut.—Minä otan korennon pois, niin et pääsekään!—Mutta ei Elli sitäkään kuullut.—Jo osasi hän istua niin, ettei olisi tarvinnut kiinnikään pitää. Mutta piti hän kuitenkin kiinni ja antautui taapäin, niin pitkälle kuin kädet

ulottuivat ja niin, että sinisen taivaan näki lehtien välitse päänsä päältä ... ja eteenpäin, molemmilla kainaloillaan kahden puolen puusta pidellen.

Silloin sattui äiti kulkemaan pihamaan poikki ja näki vieraan pojan puutarhassa.

–Mitä sinä, poika, siellä puutarhassa teet? Mitä sinä katsot?

–Kun on tyttö tuolla koivussa—

–Mikä tyttö...?

–Eikö lie tämän talon tyttö ... se sinne nousi...

Äiti aavisti, että se oli Elli. Ja Ellihän se olikin. Eikä hän kuullut äidin ensi huutoa eikä toistakaan. Ei ennen kuin äiti tuli ihan alle ja huusi ylös ja käski hetikohta tulemaan alas. Alas tullessaan repi Elli hameensa ja siitä oli äiti vielä vihaisempi. Ei hän kuitenkaan ollut niin vihainen kuin Elli ensin oli luullut.

Mutta hän käski kuitenkin mennä heti kohta vitsaa noutamaan, sillä nyt täytyy hänen kurittaa ... johan hän viime kerralla siitä varoitti ... miksi ei Elli totellut? Ja mitä se merkitsee, että Elli ei maassa pysy?

Ei Elli ensin virkkanut mitään, mutta kun äiti vaati toisen kerran ja kysyi itse aluksi, oliko se sitä samaa, jota varten hän kellarin katolle ... että muka maailmaa näkisi ... vai mitä se oli?—niin sanoi hän sen sitä olevan. Ja kun Elli oli sen sanonut, innostui hän sanomaan lisää. Siellä oli niin äärettömän hauskaa ... ei hän putoaisi eikä repisi hamettaan ... jos saisi edes välistä ... saahan hän kiivetä ... välistä vain ... ei kuin alimmalle oksalle...

Äiti kielsi, mutta ei vitsaakaan antanut. Olisihan pitänyt, mutta ei hän ainakaan tällä kertaa voinut. Jo ajoissa olisi äidin mielestä pitänyt semmoista estää... Kuinka kummasti silmät hänen päässään paloivat, kun hän pyysi. Ensin tikapuille ja katolle ja nyt puuhun. Äiti muisti jotain omilta lapsuutensa ajoilta, ja häntä rupesi todenteolla huolettamaan tuo tyttö. Eikä hän tiennyt, kieltäisikö yhä vai—.

Hän kielsi, mutta kun hän sen teki, ei tyttö moneen päivään puhunut sanaakaan eikä syönytään juuri mitään. Öillä hän sen sijaan haasteli unissaan, ja äiti kuuli, että hän oli olevinaan puussa tai katolla ja löi käsiään yhteen ja nauroi... Tai sitten yht'äkkiä purskahti itkuun ja kuului pyytävän, että pääsisi ... pääsisi! Ja niin kauan itki hän, että äidin täytyi nousta ylös ja herättää...

–Mitä sinä itket, lapsi?

–Anna minun olla täällä ... anna minun olla ... en minä putoa ... voi, minkä tähden sinä...?

Tyttö puhui vieläkin unen horroksissa, mutta herkesi, kun heräsi. Ja useamman kerran yössä sai äiti tehdä samaa.

Mutta aamulla ei hänellä ollut sydäntä kieltää ja pyytämättä hän lupasi tytön mennä puuhun.

Ja tyttö kiiruhti ulos, kiipesi ylös koivuun ja kukkui siellä ja kuvitteli olevansa lintu, joka kohta muuttaa muille maille ... kesämaahan kauas, jonne pilvet pohjatuulella kulkevat ja jossa on vieläkin korkeampia puita kuin täällä ja jossa kaikki ihmiset asuvat puissa.

Mutta tuollaisina öinä valvoi äiti kauan eikä osannut päästä selville siitä, mitä tytölle oikeastaan olisi tehtävä. Kyllähän hän ymmärsi tuon halun ja eihän se semmoisenaan mitään... Ei hän oikeastaan sitä kiipeämistä eikä sitä, että jos putoaa ... mutta joka sillä lailla lapsena alkaa, sen luonnossa on jotain, joka ei vanhempana tyydy ... ja Jumala varjelkoon!—Niin äiti ajatteli, mutta ei hän koskaan tahtonut ajatella loppuun sitä ajatusta, ja hän lohdutti itseään sillä, että ehkä hän on kuitenkin väärässä ja ehkä se on turha pelko. Jos vain ei olisi niin hyvin tiennyt itse.

Mutta sitten ajatteli äiti, että ehkä olisi parasta puhua isälle. Vaikka suuresti hän epäili, olisiko siitäkään apua. Ei isä semmoisia tavallisesti ymmärtänyt.—Ja isä käsittikin sen aivan väärältä kannalta.

–Niin, olen minäkin sitä jo huomannut ja kummastellut, miksi sinä et kiellä ... niin, ei se sovi, ja tietysti repii hameensa ja muut vaatteensa ... sinun täytyy kerrassaan kieltää hänet siitä...

–Parempi ehkä, jos sinä...

–Missä hän on? minä sanon heti paikalla...

Äiti huusi Ellin sisään. Se oli hänestä melkein kuin väärin tehty, mutta ehkä sentään oli parasta, että isä sanoi kerrassaan...

Isä ensin torui hameen repimisestä, ja äiti miltei oli tyytyväinen, kun näki, ettei Elli ollut juuri millänsäkään. Mutta sitten rupesi isä tapansa mukaan tekemään pilkkaa hänen kiipeilemisestään ja siitä, kun oli kuullut hänen käkenä kukkuvan...

–Iso tyttö jo, ja viitsii olla niin lapsellinen ... kaikkihan sinua vieraatkin katsovat sinne koivuun ja nauravat sinulle...

Äiti näki, että Elli punastui silmäteräänsä myöten, ja ymmärsi, että isä oli koskenut arkaan paikkaan. Ei hän puhunut mitään eikä puhunut koko sinä päivänä. Ja yönsä hän makasi hiljaa, vaikka äiti oli pelännyt, että hän taas alkaisi uneksia. Mutta aamusella hän oli alakuloinen ja karttoi katsomasta ketään silmiin. Ja niin hän oli pitkän aikaa, ettei äiti saanut niihin nähdä. Ja kun sitten kerran sai, näytti hänestä, että tytön katse oli melkein kuin aikaihmissen. Eikä hän enää kertaakaan pyytänyt päästä puuhun eikä katolle.

II

Äidin olisi usein tehnyt mieli tietää, mitä tytön mielessä liikkui tähän aikaan. Hän näytti ikäänkuin kasvavan ja vanhentuvan päivä päivältä ja tulevan yhä totisemmaksi. Isää hän kartteli ja äitiä melkein yhtä paljon. Ei se ollut kumma, jos isää, joka kerran alkuun päästyään yhä ahdisteli ja pilkkasi samasta asiasta, mutta olihan äiti koettanut olla ystävällisempi ja hellempi kuin ennen. Ruokapöytään muiden kanssa syömään häntä ei varsinkaan tahtonut saada tulemaan. Ja usein hän oli suorastaan itsepäinen siinä asiassa. Täytyi äidin olla ankarakin välistä, ennenkuin sai tottelemaan. Ja joskus hän katosi päivällisen ajaksi kokonaan niin, etteivät auttaneet huudot eivätkä etsimiset. Vasta monissa miehin etsittyä löytyi tyttö jostain kummallisesta paikasta metsästä tai pellon pientarelta, jonne oli nukkunut. Silloin täytyi äidin torua, mutta siitä heidän välinsä yhä jäykistyi.

Isä ei sitä huomannut, että iloinen tyttö oli muuttunut sulkeutuneeksi. Välistä vain huomasi hän sen, että tyttö ei tullut pöytään, ja kun oli pahalla tuulella, torui, mutta hyvällä tuulella ollessaan laski leikkiä, jonka Elli otti pilkkaksi. Varsinkin silloin kiusasi isä, kun sattui olemaan joku vieras.

–Oletko sinä, Elli, nyt jo monta hametta repinyt tänä päivänä? alkoi isä taas muutaman kerran.

–En ole repinyt yhtään.

–Etkä ole puussakaan käynyt kukkumassa?

–En.

–Tämä meidän Elli se on linnun sukua ... jos sillä vain olisi siivet ... mutta ehkä ne vielä kasvavat.

Vieraat nauroivat isän mukana, mutta äiti näki, että tytön kasvojen piirteet ikäänkuin jähmettyivät.

–Lintuhan se on ... käki ... kukkuu puiden latvoissa, niin että pitäjällä kysyvät, että onko teillä elättikäki.—Kukkuisit nyt, niin että vieraatkin kuulisivat.—Annapas leipäkori tänne, Elli!

Mutta Elli ei liikahtanut.

–Elli, anna isälle leipäkori, sanoi äiti.

Mutta Elli tuijotti jäykästi eteensä tyhjälle lautaselle.

–Elli ... ?~—mitä tämä merkitsee?

–Mene ulos, Elli! käski äiti ja työnsi leipäkorin isälle.

Elli nousi, mutta kaasi noustessaan tuolinsa, niin että se pahasti rämähti selälleen, eikä äiti ollut varma siitä, tapahtuiko se vahingossa vai kaasiko hän sen tahallaan. Mutta isä oli niin vihainen, että tuskin osasi hillitä itseänsä lyömästä nyrkkiä pöytään. Ja pitkän aikaa hän katseli vihaisin silmin äitiin toiselle puolen pöytää, ikäänkuin koko tapaus olisi ollut tämän syy. Vieraat olivat hämillään eivätkä tienneet, kuinka olisivat.

Vieraiden mentyä meni äiti isän kamariin, jossa tämä kulki edestakaisin lattialla ja poltti vihaisesti piippuaan.

–Ei hän kärsi sitä, että sinä aina häntä pilkkaat ... sinun pitäisi lakata siitä...

–Hänen täytyy! ... vai semmoinen letukka? ... vai onko tuommoinen käytös sopiva sinun mielestäsi ... ja vieraiden läsnäollessa?

–Enhän minä sitä sanokaan...

–Niin no! Ja äidin täytyy pitää huolta siitä, ettei hänen lapsensa osoita röyhkeyttä isälleen! Semmoinen letukka... Ja on kumma, ettei äiti osaa lapsiaan sen paremmin... Minun täytyy ottaa hänet huostaani ... hänen kasvatuksensa on laiminlyöty—

–Mutta ei häntä saa sillä tavalla...

–Milläs tavalla?

Ja odottamatta toisen puolustusta meni isä tavallisesti tällaisissa keskusteluissa jonnekin ulos.

Ja äiti meni toimeenpanemaan isän käskyjä, vaikka hän joka kerta tunsikin, että olisi pitänyt jotenkin toisin.

Jos vain olisi tiennyt, kuinka oli oikeammin, ja ymmärtänyt. Mutta mistä sen tiesi? Olihan häntä itseään kasvatettu samalla tavalla kuin hän olisi oikeastaan tahtonut kasvattaa Elliä. Mutta sitäpä hän nyt epäili, kummin olisi ollut hänen parempi ... niinkö vai aivan toisin. Ja jos toisin, niin pitäisi hänen mielestään tytön antaa elää ja olla niinkuin hän halusi, iloita, juosta, kiipeillä ja haaveksia, niinkuin halutti ja mieli teki. Mutta ehkä olisi kuitenkin parempi tukahduttaa semmoinen jo alussa, niinkuin hänelle itselleenkin oli tehty ... ettei se pääsisi mieleen juurtumaan koko elämän ajaksi.—Hän itse ei ollut milloinkaan saanut luonnolleen valtaa antaa, ei missään suhteessa. Tuskin oli saanut juostakaan, vielä vähemmin puihin kiipeillä ja olla lentelevinään. Se oli sopimatonta ja se oli syntiä hänen lasna ollessaan. Vaikka ei hän milloinkaan ollut saanut siitä vakuutetuksi itseään. Vaan hänen oli *täytynyt* silloin ja täytynyt jälkeinpäin. Ei milloinkaan, mitä itse oli halunnut, aina sitä, mitä muut tahtoivat. Ja olihan hän tottunut siihen ja elänyt tähän asti. Olisikohan hänen elämänsä ollut sittenkään parempi, jos olisi saanut omaa mieltään noudattaa, niinkuin muutamat muut tässä maailmassa?... Mutta *tämä* oli ainakin väärä ajatus ja synnillinen. Ei saisi moittia sitä, mikä on sallittu, eikä kadehtia muita. Kullekin on oma kohtalonsa annettu, ja kunkin täytyy ristinsä kärsivällisesti kantaa. Sitähän hänen olisi pitänyt oppia koko elämänsä kaiken, mutta sitäpä hän ei juuri ollut oppinut. Ei ollut milloinkaan *kaikki* hänessä tukahdutettu, vaikka hän oli välistä niin luullut. Ehkei oltu häntä kyllin ankarasti jo lapsuudesta... Ehkä olikin siinä syy eikä missään muussa...

Näin äiti ajatteli, kun jäi isän ulos mentyä istumaan paikoilleen, mutta kun hän nousi lähteäkseen Ellin luo, tunsu hän, ettei hän kuitenkaan osaisi tehdä läheskään niin kuin *oikeastaan* olisi pitänyt. Ja oikeastaan hänen olisi pitänyt tehdä niinkuin isä, repiä säälimättä haaveilemisen ja rajun luonteen ituja, ja jos tyttö sitä luontoaan näyttäisi, olla ankara ja kurittaa. Mutta hyvähän oli isän, joka ei tiennyt, kuinka semmoinen koskee. Mutta hän sen tietää ja hän sen tuntee nyt vielä monien vuosien päästä... Ei, ei hän osaa ... ei ainakaan nyt vielä ... vaikka oikeastaan olisi pitänyt jo aivan ensi kerralla olla ankara...

—Sinä teit siinä hyvin pahasti, Elli ... kuinka sinä voit sillä tavalla?—Mene nyt pyytämään isältä anteeksi.

Elli seisoi selin huoneeseen ja katseli ulos ikkunasta eikä kääntynyt, kun äiti puhui.

—Ei sinun sovi, Elli, tuolla tavalla olla ja kantaa vihaa mielessäsi ... sinun olisi pitänyt antaa leipäkori isälle, kun isä pyysi ... Ja on suuri synty olla tottelematon vanhemmilleen... Etkö muista mitä neljännessä käskyssä sanotaan?...

Äidistä tuntui aivan kuin olisi hän kuullut oman äitinsä puhuvan silloin, kun hän itse oli Ellin sijassa. Se vain oli eroa, että hänen äitinsä ääni oli ollut ihan toisenlainen. Mutta hän kuuli kyllä oman äänensä heikkouden ja ymmärsi sen, ettei ollut kumma, jos ei se vaikuttanut. Eikä hän itsekään ollut varma siitä, tarkoittiko hän todella sitä, että Ellin olisi pitänyt mennä anteeksi pyytämään.

—Ja minkä tähden sinä oikeastaan et antanut isälle leipäkoria ja kaasit tuolin kumoon?...

—Minkä tähden—isä aina—pilkkaa minua? sanoi Elli jyrkkätaiteisella äänellä.

—Eihän isä pilkkaa ... ja jos pilkkaisikin, niin et sinä kuitenkaan saa ... ja ehkä se vain olikin leikkiä ... ei lapsi saa olla tottelematon ... Jumala rankaisee, ja se on suuri synty...

Äiti huomasi, että rupesti tulemaan sitä, mitä jo oli ennen sanonut. Ja mitä siinä hyvin puhuminen auttoi ... olihan työllä ollut syytä tavallaan, ja äiti muisti taas itsestään, kuinka vähän puheet olivat silloin vaikuttaneet. Muu oli häneen pantu vaikuttamaan, vitsa, mutta ei äiti sitä osannut käyttää. Eikä hän tahtonutkaan, ei, vaikkei olisi mitenkään muuten... Ei, ennen kaikkea muuta kuin sitä, että tyttö ehkä vielä, kun äiti muistuu mieleen, tuntisi vitsan kivut...

—Sinä saat nyt, Elli, vielä tämän kerran anteeksi, mutta toisen kerran, jos semmoista sattuu...

Äidin täytyi häpeäkseen tunnustaa, että hän sen sanoi enemmän itse päästäkseen kunnialla pulasta kuin tyttöä peloittaakseen.

Isä oli tästä lähin vähän aikaa kasvattavanaan, vaati esimerkiksi joka päivä leipäkorin, mutta unohti sitten koko tytön. Mutta tyttö muuttui totisemmaksi ja sulkeutuneemmaksi. Ei ollut juuri koskaan iloinen, ei hänen nähty leikkivän eikä ollut hänellä halua mihinkään ryhtyä. Jos joskus oli

luonto kevenemäisillään ja ilo tulemaisillaan, niin hän kohta melkein kuin säikähti sitä ja herkesi. Pihasalla ei hän tahtonut millään viihtyä, ja joka kerta, kun hän jonnekin loittoni, näytti siltä, kuin hän olisi tahtonut päästä kenenkään näkemättä. Äiti sen huomasi ja alkoi pitää häntä silmällä. Tyttö meni ensin takapihalle, poikkesi sieltä huoneiden taitse pellon pientarelle ja hiipi melkein kumarassa aitovartta myöten rantaan. Siellä pujahti hän nuottakodan taa ... ja kerran lähti äiti häntä sinne salaa seuraamaan. Nuottakodan suojasta näki hän, että tyttö oli työntänyt pyöriviltä teloilta venheen puoleksi veteen ja istuutunut perään. Mela oli hänellä kädessä, ja hän oli aivan innostunut sillä vettä melomaan. Välistä hän viskasi vettä korkealle ilmaan ja katseli, kuinka se roiskahti alas järveen. Silloin hän hymyilikin itsekseen ja odotettuaan, että veden pinta silisi, heitti hän uudelleen vettä melalla ja hymyili uudelleen. Ja silmässä oli silloin sama lapsellinen katse, joka siinä ennenkin oli ollut ja jota äiti oli ruvennut siinä yhä enemmän kaipaamaan...

Äiti hiipi pois, ja pihaan noustessa tuli hänelle vesi silmiin. Hän olisi voinut suudella lastaan nyt ja puristaa rintaansa vasten niinkuin ennen hyvin pienenä... Mutta ehkä se on sitä turhaa heikkoutta taas? ... ja ehkä hän on semmoinen kummallinen ihminen? Ja onkohan oikein, että hän tuota lastaan niin liiaksi rakastaa?...

III

Vaikka äiti ei sitä ollenkaan hyväksynyt, että hän aina meni isän kanssa puhumaan Ellistä, niin ei hän sille kuitenkaan mitään voinut, että meni. Joka kerta kun hän alkoi ja lopetti puhumisensa, oli hän sitä mieltä, että olisi parempi olla puhumatta, mutta kuitenkin hän puhui. Sillä hän ei ollenkaan tiennyt, kuinka tytön kanssa menetellä. Ei hän osannut saada häntä mitään viitsimään eikä mihinkään ryhtymään, ja se se häntä huoletti, ja sitä huoltaan piti hänen vasten tahtoaankin isälle kertoa. Eikähän asia siitä parantunut. Isä heti sanoa tokaisi jotain tyttölle, usein niin, ettei se ollut ollenkaan paikallaan; tyttö sillä kertaa totteli, jäykästi ja sanaakaan vastaamatta. Mutta äidin oli aina sen jälkeen hänen kanssaan yhä vaikeampi olla. Tytön käytöksessä oli aina jotain, joka välistä näytti siltä, että hän halveksi jotain, ja toisin ajoin taas, niinkuin hänelle joku olisi tehnyt vääryyttä. Silloin tuli muutamana iltana maata pantua, mutta vuoteella vielä valvoessa ja miettiessä, äidin mieleen ajatus, että ehkä olisi tyttö pantava kouluun, ja heti rupesi tuntumaan, että niin on tehtävä. Selväksi ei syy päässyt mielessä vielä sinä iltana, mutta siltä vain näytti, että kyllä niin olisi paras. Mutta aamulla herättyä oli asia niin mahdoton, että hän kummasteli, kuinka se oli tullut hänelle päähänsä. Päivällä miettiessä sinne tänne oli miten milloinkin. Mutta toisena iltana hän kuitenkin päätti, että hän seuraavana aamuna puhuu asiasta isän kanssa...

Kyllä se olisi Ellille kaikista parasta, jos hän pääsisi kotoa pois ... jotain oppimaan ... ja onhan monin paikoin jo hyvin tavallista, että työtökin saavat oppia vähän sitä, mitä pojatkin... Ja kun sitä ajatteli, niin kyllähän se tyttö, jolla on päätä, saattaa yhtä hyvin kuin poikakin ... jotka usein ovat huonopäisempiä kuin tytöt... Eikä äiti luullut Ellillä olevan niinkään huonon pään, vaikka häntä eivät huvittaneet talouden askareet ... eikä mitään haittaisi, jos koetettaisiin...

Äiti kyllä tiesi jo edeltäpäinkin, mitä isä näihin vastaisi, ja tiesi hän senkin, ettei hän osaisi hänen syitä kumota...

Ellikö kouluun? Mitä varten ei hän saattaisi kotona olla?... Oppii kai hän lukemaan ja kirjoittamaan sen, minkä naiset tarvitsevat, joiden ei tarvitse osata oikeinkirjoitustakaan aivan ... kyllä isä sen verran osaisi opettaa.

–Mutta näethän sinä itse, mimmainen hän on ... ei hänellä ole halua mihinkään ryhtyä ... ja minä vain luulen, että jos hän saisi lukea...

–Niin se ei siitä muuttuisi sen kummemmaksi ... minä olen siitä aivan varma ... minä tunnen naiset paremmin kuin te itse...

Ja sen sanottuaan meni isä taas jonnekin ulos, ja asia jäi.

Mutta muutamana päivänä tuli pappilaan vieraita.

Tietysti se herätti suurta huomiota, kun tuli pappilaan vieraita ... ja vielä suurempaa, kun ne ajoivat vaunuilla ja kahdella hevosella.

Herra ja rouva istuivat vaunujen perässä ja vastapäätä heitä pieni tyttö, jolla oli hattu päässä ja hatussa ja käsissä kukkia. Elli sen näki keittiön rappusten edestä, jossa seisoi ja katseli heidän tuloaan, kun ajoivat isosta portista pihaan ja seisahtuivat salin rappusten eteen.

Isä juoksi juoksemalla vastaan, eikä Elli ollut vielä milloinkaan ennen nähnyt isää niin vikkelenä. Ennätti vaunun porttia jo avaamaan, auttoi maahan vierasta rouvaa ja suuteli hänen kättään. Sitten halasi herraa, ja ne nauroivat ja melusivat niin, että Ellin piti vetää esiliinansa helma suun eteen. Mutta se Elliä eniten kummastutti, että isä kumartui pienen tytön puoleen ja kysyi niinkuin aikaihmiseltä, kuinka hän voi ja onko hän matkasta väsynyt, johon tyttö taas vastasi niinkuin aikaihminen, ettei hän erittäin ole. Samassa tuli äitikin ulos vähän hämillään olevan näköisenä, ja kun antoi kättä vieraalle rouvalle, niiasi äiti, vaikka vieras rouva vain päättään taivutti. Mutta sitten repäisi isä auki porstuan toisenkin oven, levitti kumartaen kumpaakin kättään ja pyysi vieraita astumaan sisään. Ne menivät, rouva ensin, sitten tyttö ja sen jälestä herra ja isä yhtäaikaa, mutta äiti meni vasta viimeksi ja tuli kohta takaisin melkein juoksujalassa kiirehtien kyökkiin.

–Ketä ne oli nuo?

–Se herra on papan vanha tuttu.—Muuta ei äiti joutanut vastaamaan. Mutta kyytimies oli kuullut kysymyksen ja selitti, että herra kuului olevan rovestina suuremmassa pitäjässä kuin tämä ja että ne kuuluivat olevan muutenkin ylhäisiä. Ylhäisiä ne kai ovatkin, koska kannattaa kulettaa omaa kuskia, vaikka kyydillä ajavat...

Elli katseli hevosten riisumista ja kummallisia valjaita ja vaunuja, joissa oli pehmeät istuimet kuin sohvut.

Kierteli ne joka puolelta ja kävi seisomassa kummallakin astuimella, jolloin vaunut vähän hytkähtivät. Elli koetteli enemmänkin hytkytellä, mutta silloin kuuli hän jonkun kulkevan salin ovelta ja hyppäsi melkein säikähtäen pois.

Isä taas melkein juoksemalla juoksi ulos ja aivan punaisena hohti, kun huusi kuskille jotain, että kantaisi herrasväen kapineet huoneeseen. Sitten keksi hän Ellin ja käski tulla sisään...

–Sukkelaan, Elli, sisään ... mitä sinä täällä seisot ... siellä on pieni tyttö, sinun täytyy tulla hänen kanssaan olemaan!

ja isä odotti, kunnes Elli tuli saliin.

Vieraat istuivat jo, herra keinutuolissa, rouva sohvassa ja pikku tyttö sen vieressä eri tuolilla. Äiti tuli myöskin sisään ja istuutui syrjemmälle salia.

–Tässä on meidän tyttärenne ... Elli, kuinka sinä seisot ovensuuhun?

Elli meni antamaan kättä vieraille.

–Hyvää päivää, pikku Elli, kuinka sinä voit?... No? etkö sinä tahdokaan suudella?—Elli oli vetänyt päänsä pois, kun vieras rouva tahtoi suudella.

–Hän on niin ujo, kun niin harvoin näkee vieraita, selitti äiti hämillään ja vilkaisi isään, joka jo katsoi häneen tyytymättömän näköisenä.

–Kuinka vanha sinä olet? kysyi vieras rouva Elliltä.

–En minä tiedä.

–Et sinä niin saa vastata, Elli, neuvoi isä.—Sinun pitää sanoa: kiitoksia kysymästä, hyvä tantti, minä olen yhdentoista vuoden vanha.

Mutta kun ei Elli ollut sillä lailla enenkään sanonut, ei hän nytkään.

–Kuinka vanha on herrasväen tyttö? kiiruhti äiti kysymään, hämärästi peläten jotain.

–Sano nyt, kuinka vanha sinä olet, kultuseni.

–Yhdentoista vuoden vanha, äiti.

–Siis ne ovat yhtä vanhat ... teidän tyttärenhän on myöskin yhdentoista...?

Äiti kiiruhti taas sanomaan, että kyllä ne siis ovat yhtä vanhat.

–Elli sinä, elä mene sinne syrjään, komensi taas isä ... sinä annat vieraasi istua aivan yksin etkä mene hänelle näyttämään nukkejasi ja leikkujasi, vaikka hän on tullut sinua näin pitkän matkan päähän katsomaan...

–Ei minulla ole nukkeja eikä leikkuja.

–Eikö sinulla ole? Onhan sinulla ennen ollut?

Äiti vastasi Ellin sijasta:

–Eihän Ellillä ole ollut kuin hyvin pienenä ... ei hän ole milloinkaan pitänyt nukkeista.

–Tyyrä pitää niistä niin erinomaisen paljon, sanoi vieras rouva ... hän ei voi tulla toimeen ilman että hänellä on aina joku mukana ... menepäs, kultaseni, noutamaan se, joka sinulla on vaunuissa ... missä se on siellä jossain?

–Se on vis à vis-istuimen alla omassa huoneessaan ... se nukkuu nyt, kun on matkasta väsynyt. Sekä herra että rouva hymyilivät tyytyväisinä...

–Hänellä on niin erittäin vilkas mielikuvitus siihen katsoen, että hän on vielä niin nuori ... hän on koko matkan puhunut nukkinsa kanssa... Mene nyt häntä herättämään, kyllä hän nyt jo voi nousta...

Ja rouva hymyili yhä vielä, ja kun tyttö oli mennyt ulos ja isä käskenyt Ellin mennä mukana, niin ei rouva voinut pidättäytyä, vaan kertoi vielä uudelleen saman asian, että oli oikein omituista katsoa, kuinka Tyyra ei hetkeksikään unohtanut nukkeansa ja kuinka hän hoiti sitä ja puki päälle ja riisui ja käski olla hiljaa, ettei hänen hoidettavansa heräisi...

–Sinulla on erittäin miellyttävä pieni tyttö, sanoi isä vanhalle koulutoverilleen.

Tyyra olikin heidän ainoa lapsensa, sanoivat herra ja rouva ... he eivät voineet olla erillään hänestä hetkeäkään ... ottivat aina hänet mukaan, jos mihin matkustivat ... mutta heti kohta kotiin tultuaan täytyi heidän erota hänestä, kun Tyyran taas täytyi lähteä kouluun ... heillä oli ikävämpi kuin lapsella itsellään.

–Vai niin ... herrasväki on antanut tyttänsä käydä koulua? kysyi äiti.

–Niin, kyllä se on tarpeellista ... me olemme päättäneet antaa lapsellemme niin täydellisen kasvatuksen kuin vain voimme, eikä hän kotona enää voi oppia sitä, mitä sivistyneeltä ihmiseltä vaaditaan...

–Kyllä se voi niin olla, sanoi äiti.

–Eikö sinun Ellisi ole vielä koulussa? kysyi vieras herra isältä.

–Ei, ei hän ... ei hän ainakaan vielä ... se on kyllä totta, että olen minä sitä vähän ajatellut...

–Tyyra on ollut jo kaksi vuotta koulussa, ja kyllä me olemme tulleet siihen huomioon, että sekä hänen tietonsa erittäinkin että koko hänen muu kasvatuksensa, niin hyvin henkinen kuin ruumiillinenkin, esimerkiksi mitä ulkokäytökseenkin tulee, ovat suuresti edistyneet.

–Niin, kyllä kaikesta näkyy, että hän on hyvin kasvatettu, sanoi isä ... missä koulussa hän on?

–On kyllä totta, että koulukin on paras laatuaan meidän maassamme, saksalainen tyttökoulu pääkaupungissa...

–Tuleeko siellä kuinka kalliiksi pitää...?

–Kalliiksihan se tulee, sanoi herra, mutta meidän mielestämme on vanhemman velvollisuus antaa lapselleen kasvatusta semmoinen, joka, niinkuin sanottu, vastaa sen ajan vaatimuksia, jossa eletään, ehkäpä vielä parempikin. Ja ainakin on se välttämätöntä työlle, jonka vaikutusala ja elämän toimi on avioliitto, johon hän kaikki rakentaa. Siksi on se välttämätöntä, että hän, kun hän joutuu naimisiin—

–No, August, torui hänen rouvansa, nyt sinä taas menet siihen ... on liian aikaista vielä puhua siitä...

–Elä sano, mamma, ei mikään ole liian aikaista, kun on pidettävä huolta lapsensa onnesta.

–Niin, niin, kyllä se on totta...

–Niin, mitä aioitte sanoa siitä, kun joutuu naimisiin? kysyi äiti.

–Sitä juuri, että vaimo, joka on saanut hyvän sivistyksen, paljoo paremmin voi tehdä miehensä ja perheensä onnelliseksi kuin muutoin, sen olen minä pitkällisenä papintoimeni aikani kyllin usein tullut huomaamaan ja siksi minä...

–Se on aivan totta, se on aivan totta, sanoi isä melkein hartaasti, mutta äiti istui vähän aikaa totisena eteensä katsoen ja nousi sitten ja meni katsomaan, eikö kahvi jo olisi valmista.

Kuppeja toisessa huoneessa tarjottimelle järjestäessään näki hän Ellin ja vieraan tytön vaunuissa. Vieras tyttö näytteli nukkeaan Ellille, mutta Elli ei siitä näyttänyt olevan juuri milläänkään ... katseli melkein kuin oudoksuen vuoroin tyttöön, vuoroin nukkeen.

–Onko sinun nimesi Tyyra? kysyi hän yhtäkkiä.

–Minun nimeni on Tyyra Hedvig.

–Äitisihän kutsui sinua joksikuksi muuksikin ... miksikä se kutsuikaan?

–Kultuseksiko? niinkö?—Äiti sanoo aina minua niin, kun minä olen hyvä tyttö.

–Miksikäs se sanoo, jos olet paha?

–En minä ole milloinkaan paha... Tantti sanoo aina koulussa, että minä olen paras tyttö koko luokalla ... minä olen primus...

–Mikä se on se?

–Etkö sinä tiedä, mikä on primus? ... etkö sinä ole ollut koulussa?

–Enkä ole ollut...

–Voi, voi, sepä on ikävä se ... mennään puutarhaan noutamaan kukkia Ainille ... onko teillä ruusuja, Aini rakastaa ruusuja...

–Ei meillä ole mitään ruusuja ... saat herneen kukkia, jos tahdot.

–Ei Aini huoli semmoisista...

–Tahdotko sinä istua venheen perässä, niin mennään rantaan...?

–Minä menen kysymään äidiltä ... en minä ennen tule ... pitää aina kysyä äidiltä ensin...

–En minä sitten lähdekään, jos menet kysymään.

–Miksikä et?

–Siksi vain! En minä virka kenellekään mitään, kun menen vain...

–Hyvä tyttö aina kysyy äidiltään ensin, ennen kuin menee minnekään.

Elli katsoi vähän aikaa ääneti toveriinsa, sitten hän sanoi:

–Sinä olet olevinasi!

–Minäpä menen äidin luo ja otan Ainin mukaan, sanoi toinen loukkautuneena ja lähti pois.

Sen parempia ystäviä ei tytöistä tullut, vaikka isä niinä päivinä, jotka vieraat viipyivät talossa, koetti kaikella tavalla saada heitä olemaan yhdessä. Isän mielestä oli vieras tyttö esikuva hyvin kasvatetusta lapsesta ja hänen oma tyttänsä huonosti kasvatetusta. Se tuli joka hetki yhä selvemmin näkyviin. Käytöksessään oli toinen siro ja miellyttävä, toisesta ei saattanut sanoa, että hän edes käyttäytyikään ... oli vain, jurrotti, ja tuskin vastasi siihen, mitä kysyttiin, jota vastoin vierasten lapsi otti osaa puheihin ja oli valmis aina vastaamaan. Ruokapöydässä se varsinkin tuli näkyviin. Tuskin tarvitsi muuta tarjoilijaa pöydässä. Tyyra huomasi, jos keneltä, varsinkin jos isältä tai äidiltä, loppui leipä, ja lennätti sitä heille, samoin kuin kaikkea muutakin niinkuin voita, juustoa tai lohta. Isä sitä ihmetteli julkisesti kaikkien kuullen ja käski Ellin ottaa esimerkkiä.

–Heitä kasvatetaan siellä pensionissa kaikkeen tämmöiseen niin erittäin hyvin, sanoivat vanhemmat. Ja heidän tyttärensä tuli siitä yhä kohteliaammaksi, niin että hänen äitinsä viimein täytyi sanoa hänelle, että hän muistaisi itseäänkin eikä aina vain pitäisi huolta muista.

Muutaman päivän perästä menivät vieraat, ja Ellistä tuntui kappaleen helpommalta, kun he olivat hyvästinsä heittäneet ja istuutuneet vaunuihin eikä vieras rouva ollut tahtonutkaan suudella.

Isä hääräsi vaunujen ympärillä, sulki itse vaunujen ovet ja lähti kulkemaan vaunujen kupeella portille saakka. Ja Elli kuuli hänen sanovan vieraalle työlle, että hän toivoi, ettei sillä lie kovin ikävä ollut, vaikka häneltä puuttuikin sopivata toveria.

Eivät olleet vieraat vielä maantielle ehtineet, kun Elli luikaisi rantaan, istui venheen perään ja heitti melalla vettä niin korkealle, että sitä räiskähti melkein korkeammalle kuin nuottakodan katto. Ja silloin vasta hänestä tuntui oikein siltä, että vieraat olivat menneet.

Portin kiinni pantuaan meni isä kamariinsa, pisti piippuunsa ja käveli poltellen edestakaisin lattialla. Sitten istuutui hän keinutuoliinsa ja huusi äidin toisesta huoneesta luokseen.

–Elli täytyy minun mielestäni jo tänä syksynä lähettää kouluun ... minun mielestäni on se nyt ihan välttämätöntä ... jos hän saa täällä kotona kaiken ikänsä olla, niin ei hän kuuna päivänä opi ihmisten tapoja. Näitkö sinä, kuinka hän käyttäytyi vierasten läsnäollessa ... täytyi miltei hävetä hänen tähtensä, ja saa nähdä, saako häntä enää muuttumaan. Mutta täytyy koettaa parastaan!

–Mihin kouluun sinä...

–Jos olisi varoja, lähettäisin minä hänet samaan pensioniin, jossa Tyyra on, mutta nyt se tulisi liian kalliiksi. Mutta minä olen ajatellut—ja sitä mieltä oli Augustkin—että sopisi panna Elli oman kaupungin ruotsalaiseen kouluun, jossa opetetaan melkein saman metodin mukaan kuin pääkaupungissakin. Ja minä olen sitä mieltä, että se on hyvä metodi.

–Mutta onkohan se niin hyvä?

–Minkä tähden ei olisi?

–Niin, en minä tiedä muuta kuin miltä minusta näyttää. Ei minua oikein miellyttänyt, en tiedä, onko se koulun syy vai vanhempain, mutta ei minua oikein miellyttänyt sen Tyyran kasvatus...

–Ei miellyttänyt?—Sepä kumma! Ja minun mielestäni on hän parhaiten kasvatettuja tyttöjä mitä milloinkaan olen nähnyt! Jos voisin antaa Ellille samanlaisen kasvatuksen, olisin onnellinen... Sepä ... sepä minua todellakin kummastuttaa!

Elli ei tahtonut ensin oikein uskoa, että hänet pannaan kouluun, että saa ajaa pitkän matkan, kulkea höyrylaivalla ja tulla kaupunkiin. Mutta kun äiti sen varmaksi vakuutti, että niin oli isä päättänyt, niin tyttö hypähti ilosta lattialla.

–Onko se sinusta niin hauskaa?

–On, on!... Enkö minä saa ajaa pitkää matkaa, paljoa edemmä kuin sinne, missä maantie menee piiloon ... ja höyrylaivallako kanssa?

–Niin, ja saat nähdä kaupungin.

–Ja saan nähdä kaupungin!—Se kyllä tuntui hauskalta sekin, vaikka hän ei vielä oikein osannut kuvitella, minkälainen kaupunki olisi. Mutta ei hän sitä nyt joutanut ajattelemaan.

Hän pyörähti kantapäillään, kiiruhti ulos ja juoksi rantaan venheen perään. Ja siellä hän taas heitti vettä melalla ilmaan ... korkeammalle kuin milloinkaan ennen. Ei malttanut kauan olla rannassa. Näki niityllä metsän reunassa vasikat ja riensi niitä kohti. Likelle tultuaan hihkaisi niille riemuissaan, leimahutti helmojaan ja löi käsiään yhteen, niin että elukat säikähtivät pahanpäiväisiksi ja pötkivät mölisten kymmenelle haaralle.

Yöllä ei tahtonut saada unta silmiin millään lailla. Kaikenlaista tuli ja meni mielessä yhtä perää. Mutta ei mistään jäänyt vakavata kuvaa. Kaupunki ei varsinkaan ottanut asettuakseen. Viimein kuitenkin rupesi tuntumaan, että se oli korkealla mäellä ... niinkuin Iinmäellä ... jossa oli paljon taloja, jotka päiväpaisteessa pitkän matkan päähän hohtavat ja ikkunat kimmeltävät... Ja se kuva jäi mieleen niin varmaksi, ettei aamusella tullut sitä äidiltä tarkemmin kysellyksi.

IV

Äiti oli kuullut sinä yönä, kun Ellin seuraavana aamuna piti lähteä kouluun, mitä hän näki unia ja miten hän elämäänsä kaupungissa kuvitteli. Eikä hän taaskaan tiennyt, olisiko hyvillään vai pahoillaan siitä, mitä oli kuullut. Tyttö oli haastellut unissaan vähän väliä sinä yönä ja koko ajan vain kaupungista ja kaupunkiin lähdöstä. Ja samanlaista haaveilemista se oli kuin ennenkin. Korkeat mäet taas, paljon maailmaa ja korkeita puita! Ja iloa ja riemua puiden latvoissa liikkeessa ja kukkuessa!

Nyt hän oli lähtenyt kouluun, oli menossa kaupunkiin ja kohta kai sai nähdä, minkälainen se oli ... ja oliko se samanlainen kuin se, miksi hän oli sitä kuvitellut. Äidille tuli yht'äkkiä sääli tyttööän, kun ajatteli, kuinka hän ehkä kuvittelemisissaan pettyisi. Ja siellä se nyt kukistuminen alkaa, ajatteli hän. Mutta sitten taas hän ei tiennyt, kumminko kuitenkin olisi parempi, aikaisinko vai myöhään. Ja sehän se olikin se hänen ainainen epäilynsä, joka aina tuli.

Mutta lopuksi hän ajatteli, että olkoon, eläköön ja kasvakoon, tottahan käy niinkuin käy! Minkä maailmanranta kuolettaa, sen kai se kuolettaa ... ja totta kai on kunkin otettava, mikä annetaan.

Ja minkäpä hän nyt taisikaan? Vähät kai hänen kasvatuksensa enää vaikuttaisi siihen, joka oli muiden käsissä. Ja jospa muut sen ymmärtävät paremmin, jotka uskaltavat ottaa toisenkin lapset haltuunsa ... tottapa he ovat silloin varmat.

Ja äiti tunsikin yht'äkkiä omituisen uupumuksen koko olennessaan sekä ruumiissaan että sielussaan... Oli sitä aina välistä ennenkin tuntunut, mutta nyt se tuntui enemmän kuin milloinkaan ennen. Ilta oli, hämärti, ja hän istui huoneessaan kädet helmassa ja ajatteli kaikkea tätä ja katseli ikkunastaan ulos, josta näkyi rauhallisen kolkko syksyn taivas kuumottavan kellastuvien koivunlehtien välitse...

Silmä seisahtui yhteen kohti katsomaan, sill'aikaa kun ajatukset vierivät omia teitään.

Omituistahan on se elämäkin, kun sitä ajattelee. Ensin se lapsuus, jota vain hämärästi muistaa, mutta joka kuitenkin oli välistä niin kirkasta ja valoisaa. Vaikka olihan ollut katkeruuksia siinäkin ... ja monessa suhteessapa se oli samanlaista kuin Ellin. Ankarointa olivat sen ajan vanhemmat, täytyi totella, mitä sanottiin, ja jos ei totellut, niin kipeästi koski. Harvoin sai mielensä mukaan leikkiäkään, sunnuntai-iltoina ei ollenkaan, jolloin aina eniten olisi mieli tehnyt, kun kylän lapset tulivat sitä varten pappilaan. Käsipuolesta tupaan vietiin, kuumaan tupaan, jossa istui iso joukko ihmisiä veisaamassa ja isä luki eikä tahtonut milloinkaan heretä. Ikävä oli istua, unetti, eivätkä silmät tahtoneet mitenkään auki pysyä ... mutta äidin ankara silmäys pöydän takaa ne pönkitti.—Ja sehän on synti, suuri synti, sanoi äiti, ja Jumala sen kyllä korkeudestaan näkee, joka ei saarnan lukua mieleensä paina, vaan antaa aatoksensa maallisissa asioissa lennellä. Ja siltä se sitten rupesi itsestään näyttämään, ja hartaasti hän koetti kuunnella, vaikka toisin ajoin taas ryöstäytyi mieli muuante menemään: hakaan vasikoiden luo, rantaan ja mättäisille niityille, joilla kuperkeikka sydäntä suloisesti vihloi.

Mutta sitten tulivat ne ajat, jolloin piti pukea päälleen synkeästä sinisestä hame ja panna tumma huivi kaulaan, kun muilla nuorilla oli valkoiset karttuunileningit ja kaulassa valkoinen kiilloitettu kaulustin. Se oli vaikeata aikaa, ja mieli oli kuohua yli reunojensa. Kun juhannusiltoina alkoivat naapureissa kokot hulmuta, kun soittoa kuului ja muiden nuorten iloisesti meluavia ääniä ... eikä saanut sinne mennä! Ei ajattelemistakaan! Äiti huusi huoneeseen, sulki ikkunat ja käski panna maata.—»Vai tahtoisitteko te olla siellä, missä pakanajumalain kunniaksi poltetaan ensimmäisten kristittyjen luita(»Väärin oli tehdä se salaa, ja kuitenkin muisti äiti, kuinka hän monet kesäyöt vinnillä vuoteellaan loikoi ja luki kirjoja, joita veljet olivat toimittaneet, mutta »joiden tekijät vielä kuolemansakin jälkeen syntiä tekivät».—Romaaneja! Olisi ollut kauheata, jos isä ja äiti olisivat saaneet sen tietää!—Mutta eihän rangaistus luvattomasta työstä ollut sittenkään tulematta jäänyt. Nehän ne sen kaipauksen idättivät mieleen, joka aina jotain ikävöi eikä milloinkaan saanut. Ne kai ne olivat herättäneet vaatimuksia ja toiveita, jotka eivät koskaan toteutuneet ja joita ei ikinä tahtonut saada kuulumattomiin karkoitetuksi.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.